

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ.— **Ἡ ἔτυμολογία τοῦ ὀνόματος «Ἑσσαῖοι», ὑπὸ Βασιλείου Μ. Βέλλα ***. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου.

Τοὺς ἄνδρας ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλουν κατὰ τὸν 2ον μ. Χ. αἰῶνα ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ἰδίαν «αἵρεσιν», μὲ ἀποκλίνουσιν εἰς πολλὰ σημεῖα διδασκαλίαν ἐκ τῆς Ἰουδαϊκῆς, μὲ τὸν ἰδιαίτερον τρόπον τῆς ἀσκητικῆς τῶν ζωῆς καὶ μὲ ἐφαρμογὴν τῆς κοινοκτημοσύνης, ὁ Φίλων ὁ Ἀλεξανδρεὺς καὶ ὁ Ἰώσηπος ὀνομάζουσαν «Ἑσσαῖους», ὁ μὲν πρῶτος πάντοτε, ὁ δὲ δεύτερος ἐνίστε, χρησιμοποιοῦν πολλάκις, ἐκτὸς τοῦ τύπου τούτου, καὶ τὸν τύπον «Ἑσσηνοί».

Οἱ Ἑσσαῖοι οὗτοι κατῴκουν εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐκτεινομένην παρὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης.

Περὶ τῆς ἔτυμολογίας τοῦ ὀνόματος «Ἑσσαῖοι» πολλὰ ἐγράφησαν καὶ πολλὰ περὶ τῆς ἐριμηνείας τῆς λέξεως διευτυπώθησαν ἀπὸ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς. Ἦδη εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ὁ Φίλων παρήγαγε τὴν λέξιν ἐκ τοῦ «ὄσιος - ὀσιότης» γράφων : «Ἑσσαῖοι παρὰ τὴν ὀσιότητά μοι δοκεῖ τῆς προσηγορίας ἀξιωθέντες»¹.

Τὴν γνώμην ταύτην ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικὸς Εὐσέβιος². Ὁ Ἰουδαῖος ἱστορικὸς Ἰώσηπος παραθέτει ὡς κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν Ἑσσαῖων τὴν *σεμνότητα*, χωρὶς νὰ φαίνεται, ἐὰν ἐκ ταύτης παραγῆ τὸ ὄνομα «Ἑσσαῖοι»³.

Εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν οἱ ἐρευνηταί, ἀποδεχόμενοι, ὅτι τὸ πρῶτον μέρος τῆς λέξεως πρέπει νὰ εἶναι λέξις σημιτικὴ, ἀνεζήτησαν ἐν τῇ συρο-ἀραμαϊκῇ ἢ τῇ ἔβραϊκῇ διαφόρους ρίζας. Δὲν θὰ ἀναφέρω ἐδῶ οὔτε θὰ ἐξετάσω τὰς προταθείσας λύσεις, τὰς ὁποίας εὐρίσκει τις ἀρχαιότερον μὲν παρὰ τῷ H. Schürer⁴, ἐν τῇ νεωτέρᾳ δὲ ἐποχῇ ἰδίᾳ ἐν τῷ ἄρθρῳ τοῦ Géza Vermes «The Etymo-

* V. VELLAS, *The etymology of the name Ἑσσαῖοι.*

1. Φίλωνος : *Περὶ τῆς κατὰ τὸν βίον ἀρετῆς τῶν παρ' Ἰουδαίοις τῶ παλαιὸν φιλοσοφούντων* : 1 (παρ' Εὐσεβίου : Εὐαγγελ. Προπαρασκευή, Βιβλ. Ἑλλ. Πατέρων, ἔκδ. Ἀποστ. Διακονίας τόμ. 25, σ. 301). Πρβλ. *Περὶ τοῦ πάντα σπουδαῖον ἐλεύθερον εἶναι* : 75 «κατ' ἐμὴν δόξαν οὐκ ἀκριβεῖ τύπῳ διαλέκτου Ἑλληνικῆς - πατρῶνυμοι ὀσιότητος».

2. Εὐαγγελικὴ Προπαρασκευή (Βιβλ. Ἑλλήν. Πατέρων, ἔκδ. Ἀποστολ. Διακονίας) τ. 25, σ. 301.

3. Ἰωσήφ. Ἰουδ. Πόλεμος II : 119.

4. E. Schürer : *Geschichte des jüdischen Volkes im Zeitalter Jesu Christi* II⁴ 1907, σ. 651 ἔξ.

logy of Essenes» δημοσιευθέντι ἐν τῇ Revue de Qumran τόμ. 2ος, 1959/60 (σ. 427 - 443), ἔνθα ἀναλύονται πᾶσαι αἱ διατυπωθεῖσαι γνώμαι. Ἐπὶ ὡς καὶ ὁ ἴδιος ὁ Vermes ὀρθῶς παρατηρεῖ, οὐδεμία τῶν διατυπωθεισῶν θεωριῶν ἐθεωρήθη ἱκανοποιητική, ὡς λύουσα τὸ πρόβλημα, καὶ οὐδεμία ἐγένετο γενικῶς δεκτὴ, οὔτως ὥστε ἀκόμη μέχρι σήμερον τὸ πρόβλημα νὰ θεωρῆται ἄλυτον.

Παρὰ τὸ πλῆθος τῶν θεωριῶν θὰ τολμήσωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ διατυπώσωμεν μίαν νέαν ἐτυμολογίαν, ὁρμώμενοι ἐκ τῶν ἐσχάτως εὑρεθέντων χειρογράφων τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης. Τὰ χειρόγραφα ταῦτα εὑρεθέντα εἰς σπήλαια παρὰ τὰς δυτικὰς ἀκτὰς τῆς Ν. Θαλάσσης, ἐκεῖ ὅπου παρέμενον καὶ οἱ Ἑσσαῖοι, προέρχονται κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν, ἦν καὶ ἐγὼ θεωρῶ ὀρθήν, ἐκ τῶν Ἑσσαίων ἢ τοῦλάχιστον ἐκ τινος παραφυάδος τούτων.

Εἰς τὰ χειρόγραφα ταῦτα τὰ μέλη τῆς Κοινότητος, ἐξ ἧς τὰ χειρόγραφα προέρχονται, καλοῦνται «υἱοὶ τοῦ φωτός», δηλαδὴ οἱ *φωτεινοί*, οἱ *λαμπροί*, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς «υἱοὺς τοῦ σκότους», *τοὺς σκοτεινοὺς*. Ὁλόκληρον δὲ βιβλίον διεσώθη περιγράφον τοὺς ἐσχατολογικοὺς ἀγῶνας τῶν υἱῶν τοῦ φωτός⁵. Ἐὰν λοιπὸν οὕτω καλοῦνται τὰ μέλη τῆς κοινότητος ἐν τοῖς χειρογράφοις τούτοις, τότε νομίζω ἔχομεν τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ ὀνόματος «Ἑσσαῖοι», τοῦ ὁποίου τὸ πρῶτον μέρος εἶναι ἑβραϊκὴ λέξις, τὸ δὲ δεύτερον «αἰος» εἶναι ἡ ἑλληνικὴ κατάληξις. Εἰς τοὺς βραδυτέρους χρόνους τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ἔχομεν τιαύτην σύνδεσιν ριζῶν σημιτικῶν μετὰ ἑλληνικῶν καταλήξεων, ὡς λ. γ. Φαρισαῖοι, Σαδδουκαῖοι, Ἀραμαῖοι κ.λ.π. Ἀφαιρουμένης τῆς ἑλληνικῆς καταλήξεως, ἡ ἀπομένουσα ρίζα «Εσσ» δὲν εἶναι ἄλλη τις παρὰ ἡ ἑβραϊκὴ esh, ἣτις σημαίνει τὸ *πῦρ, τὴν λάμπην, τὴν ἀνταύγειαν* τοῦ πυρός. Ὡς πρὸς τὴν μεταγραφὴν τοῦ ἑβραϊκοῦ *Shin* (Shin) διὰ διπλοῦ σῖγμα, ὡς συμβαίνει εἰς τὸ ὄνομα «Ἑσσαῖοι», ἔχομεν πάλιν ὀνόματα, ἐν οἷς τὸ γράμμα τοῦτο ἀποδίδεται διὰ διπλοῦ σῖγμα ὑπὸ τῶν ἑβδομήκοντα, ὡς λ. γ. Ἀβεσσά (Α' Βασ. 26, 6 Β' Βασ. 2, 18, 24), Ἀβεσσαλὼμ (Γ' Βασ. 15 : 2, 10). Ἐπομένως Ἑσσαῖοι εἶναι οἱ *φωτεινοί*, οἱ *λαμπροί*. Τοῦτο ἔρχεται εἰς πλήρη ἑναρμόνισιν πρὸς τὸν ὑπὸ τῶν χειρογράφων τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης διδόμενον χαρακτηρισμὸν τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος ὡς *Υἱῶν τοῦ φωτός*. Εἶναι ἀξιοσημείωτον, ὅτι ἐν τῇ μορφῇ «Ἑσσαῖοι» ἡ ἑβραϊκὴ λέξις esh δὲν μετατρέπεται εἰς τὸν πληθυντικόν, ὡς τοῦτο παρατηροῦμεν καὶ εἰς ἄλλα ὀνόματα, ὡς λ. γ. Φαρισαῖοι, Σαδδουκαῖοι κ.λ.π., τῆς λέξεως προφανῶς λαμβανομένης ἐν περιληπτικῇ ἐννοίᾳ. Ἐὰν ταῦτα εἶναι ἀληθῆ, τότε δυνάμεθα νὰ ἐξημενύσωμεν καὶ

5. Περὶ τοῦ βιβλίου τούτου ἰδὲ Β. Μ. Βέλλα: Τὸ βιβλίον τοῦ πολέμου τῶν υἱῶν τοῦ φωτός κατὰ τῶν υἱῶν τοῦ σκότους, Ἀθήναι 1965.

τὸν παρ' Ἰωσήφω τύπον «Ἐσσηνοί», ὅστις ἀφαιρουμένης τῆς καταλήξεως τῆς ἑλληνικῆς, «οι», εἶναι ὁ πληθυντικός τοῦ *esh* κατὰ ἀραμαϊκὸν σχηματισμὸν *eshin*.

Εὐρισκόμεθα δὲ εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ὠμιλεῖτο ἐν Παλαιστίνῃ ἡ ἀραμαϊκὴ γλῶσσα. Καὶ ἐπομένως οὐδὲν τὸ παράδοξον, ἐὰν ἐνταῦθα ἔχωμεν ἓνα πληθυντικὸν κατὰ ἀραμαϊκὸν σχηματισμὸν.

Εἶναι βεβαίως περιέργον, τὸ ὅτι τὸ ὄνομα «Ἐσσαῖοι» οὔτε ἐν τοῖς χειρογράφοις τῆς Ν. Θαλάσσης, οὔτε ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ἀπαντᾷ. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν Κ. Διαθήκην, δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι οἱ Ἐσσαῖοι ζῶντες ἐν τῇ ἐρήμῳ, δὲν ἀνεμειγνύοντο ζωηρῶς εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν ζωὴν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, διὸ καὶ δὲν μνημονεύονται. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀπουσίαν τοῦ ὀνόματος τῶν Ἐσσαίων ἐκ τῶν χειρογράφων τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης, δύο τινὰ δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ. Ἡ ὅτι, ὡς τινες ὑπεστήριξαν, ὠνομάζοντο οὕτως ὑπὸ τῶν ξένων πρὸς τοὺς Ἐσσαίους ἀνθρώπων, ἢ, τὸ πιθανώτερον, τὰ χειρόγραφα προτιμοῦν τὸν τίτλον «υἱοὺς τοῦ φωτός» ὡς τὸν πανηγυρικώτερον καὶ τὸν ἐπισημότερον.

S U M M A R Y

The author proposes the etymology of the name Ἐσσαῖοι coming from the aramaic root *Esh* which means fire, splendour, glimmer, reflection or sparkling of fire and the Greek ending *αιοι* very common in the later period of Judaism as in the names Φαρισαῖοι, Σαδδουκαῖοι etc. Ἐσσαῖοι, therefore, means the shining, the bright ones.

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. **Ἀμίλκας Ἀλιβιζᾶτος** παρουσιάζων τὴν ὡς ἄνω ἀνακοίνωσιν εἶπε τὰ ἑξῆς :

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἀναγνώσω ἀνακοίνωσιν τοῦ διακεκριμένου Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Βασιλείου Βέλλα, τῆς ἑδρας τῆς Π. Δ. τοῦ Ἑβραϊκοῦ κειμένου, περὶ νέας ὑπ' αὐτοῦ προτεινομένης ἐτυμολογίας τοῦ ὀνόματος «Ἐσσαῖοι», ἡ ὁποία εἶναι ὅλως ἐπίκαιρος ἐξ ἀφορμῆς τῶν περιφήμων χειρογράφων τὰ ὁποῖα ἀνευρέθησαν ἐν ἐρήμῳ σπηλαίῳ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ν. Θαλάσσης καὶ τὰ ὁποῖα ἔγιναν ἀντικείμενον σπουδαίων ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν ἐκ μέρους τῶν ἐπιστημόνων τῆς Π. Δ. ἐν τῷ ἐβραϊκῷ βεβαίως πρωτοτύπῳ.